

Sygn. akt III C 1409/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 02 czerwca 2017r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR(del) Andrzej Lipiński

Protokolant: protokolant sądowy Katarzyna Romanowska

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2017r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Miejskiego Rzecznika Konsumentów w W.

przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W.

o ustalenie ewentualnie zapłatę

1. oddala powództwo;

2. zasądza od Miejskiego Rzecznika Konsumentów w W. na rzecz (...) Bank (...) S.A. w W. kwotę 14.400 (czternaście czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

3. nieuiszczone koszty sądowe ponosi Skarb Państwa.

Sygn. akt III C 1409/15

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym do Sądu Okręgowego w Warszawie Miejski Rzecznik Konsumentów w W., wytaczając powództwo na rzecz E. M. i M. M. wniósł o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu mieszkaniowego nr (...) z dnia 03.06.2005 r. zawartego przez E. M. i M. M. z (...) Bank (...) S.A. w W. ewentualnie o ustalenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego nr (...) z dnia 3.06.2005r. zawartego przez E. M. i M. M. z (...) Bank (...) S.A. Ponadto wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wskazał, że w dniu 17 września 1999 r. E. i M. M. zawarli z (...) - Bankiem (...) (...) Oddział w W. (dalej (...) lub „Bank”) umowę kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności nr (...) (dalej „kredyt (...)). Kwota kredytu wynosiła 470.000 złotych. Za udzielony kredyt, E. i M. M. kupili dom. Środki wypłacone przez Bank stanowiły ok 61% wartości zakupu, a resztę - 39% - konsumenci pokryli ze środków własnych. Okres kredytowania nie został w umowie wskazany, umowa ograniczyła się jedynie do wskazania nieprzekraczalnego terminu spłaty zadłużenia (16.09.2019). Dokonywane przez kredytobiorców wpłaty miały być zaliczane w pierwszej kolejności na spłatę odsetek, a następnie na spłatę kapitału. Jeżeli wysokość spłacanej przez kredytobiorców raty była niższa niż wysokość odsetek, niespłacone odsetki miały być kapitalizowane, czyli dopisane do kwoty zadłużenia i poddane dalszemu oprocentowaniu. Przez cały czas trwania kredytu (...) kredytobiorcy spłacali raty w wysokości podawanej przez Bank. Wysokość rat ustalanych przez Bank starczała jednak tylko na spłatę części raty odsetkowej. Jak wynika z historii spłat kredytu (...), żadna - poza pierwszą - z rat ustalonych przez Bank nie wystarczyła do spłaty

choćby złotówki kapitału. Niespłacona część raty odsetkowej była co miesiąc dopisywana do kapitału kredytu. W efekcie, pomimo dokonywania spłat kredytu zgodnie z harmonogramem, przez prawie 6 lat kapitał kredytu uległ zwiększeniu o 142.097,39 złotych skapitalizowanych odsetek. E. i M. M., w ślad za informacjami o niespłacalności kredytu (...) w inny sposób niż poprzez jednorazową spłatę oraz o nieuchronności sytuacji, w której ich zadłużenie przekroczy poziom zabezpieczenia hipotecznego Banku, przyjęli propozycję Banku i w dniu 3.06.2005 r. podpisali z (...) umowę kredytu mieszkaniowego (...)hipoteczny nr (...) w walucie wymiennej, na kwotę 228.400 CHF (dalej "kredyt (...)"). Jedynym celem umowy o kredyt (...) była, zgodnie z § 2 ust. 1 tej umowy, spłata kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności umowa nr (...) z dnia 17.09.1999 r. udzielonego przez (...) S.A. Oddział (...) w W. (czyli „kredytu (...)"). Kredyt (...) został zatem w całości spłacony w dniu 12.09.2005 poprzez przelew środków wypłaconych z kredytu (...) oraz wpłatę własną E. i M. M.. Uwzględniając spłaty kredytu do 12.09.2005 r., w sumie, kredyt (...) został spłacony kwotą 898.561,88 złotych. Na początku 2015 r. E. M. dokonała kalkulacji, która uświadomiła jej, że w 1999 r. pożyczyła od Banku 470.000 złotych, od ponad 15 lat spłaca raty najpierw kredytu (...), a następnie kredytu (...), suma wpłaconych przez nią przez ten czas rat wyniosła 750.000 złotych, a nadal jest winna prawie 500.000 złotych. Postanowiła zweryfikować prawidłowość naliczania rat kredytów przez (...). Symulacja spłaty kredytu przy użyciu wartości normatywu zgodnego z umową pokazała, że od kwietnia 2000 r. żadna z rat wyliczonych przez (...) w toku spłacania kredytu (...) nie była zgodna z postanowieniami umowy. (...) nadal zaciągał wartość normatywu z Monitora Polskiego, zamiast samodzielnie ustalić jego wartość na podstawie postanowień umowy. Co więcej, Bank w dowolnych odstępach czasu zmieniał wartość normatywu, np. od kwietnia 2001 r. do grudnia 2003 r. nie zmieniał normatywu ani razu, a później Bank zmieniał normatyw raz do roku, podczas gdy umowa o kredyt (...) przewidywała zmianę normatywu raz na pół roku. W efekcie, Bank użył normatywu zgodnie z umową o kredyt (...) jedynie wyznaczając wysokość rat od dnia uruchomienia kredytu do marca 2000 r. (wtedy, gdy normatyw ustawowy był ustalany w tożsamy sposób, co normatyw umowny). Bank wykonywał umowę zgodnie z jej treścią jedynie przez 6 miesięcy, a od kwietnia 2000 r. wykonywał umowę o kredyt (...) w sposób nieprawidłowy. E. M. swoją analizę zakończyła w dniu 23.03.2015r. W tym samym dniu E. M. poinformowała M. M. o wykryciu błędu oraz złożyła w Banku reklamację, w której szczegółowo przedstawiła wyniki swoich analiz. Decyzja dotycząca reklamacji była odmowna. Po bezskutecznych próbach ugodowego zakończenia sporu, E. i M. M. podjęli kroki prawne - w dniu 28 października 2015 r. złożyli w (...) oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli o zawarciu umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) ((...)) z dnia 03.06.2005 r. złożonego pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej. E. i M. M. wskazali, że pozostawali w błędzie co do:

a) kwoty kredytu oznaczonej jako 228.400 CHF oraz

b) celu kredytu, oznaczonego jako spłata kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności nr (...) z dnia 17.09.1999 r. udzielonego przez (...) S.A. Oddział (...)w W. ./pozew k.4-17/

(...) Bank (...) S.A. w W. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, że w 2005 roku (...) S.A. podjął z E. i M. M. rozmowy dotyczące sposobu spłaty kredytu (...). W dniu 28.04.2005r. E. M. wystąpiła do (...) S.A. z podaniem o renegotiację warunków umowy o kredyt lub negocjację warunków nowego kredytu. Dnia 03.06.2005r. strony zawarły umowę o kredyt mieszkaniowy (...) hipoteczny nr (...) kredyt (...)). Kwota kredytu opiewała na 228.400 CHF. Celem kredytu była spłata kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności nr (...)z dnia 17.09.1999r. Wpłata kredytu nastąpiła jednorazowo w dniu 15.09.2005r. Wobec spłaty całości należności związanych z kredytem (...), produkt ten został zamknięty, a wszelkie zobowiązania z nim związane zostały umorzone. Od rozpoczęcia okresu kredytowania, E. i M. M. dokonują regularnej spłaty zadłużenia wynikającego z umowy kredytu (...). Dalej wskazał, kwalifikując powyższe jako instytucję odnowienia z art.506 § 1 k.c., że po dokonaniu odnowienia strony stosunku zobowiązaniowego nie mogą się już powoływać na zarzuty wynikające z dawnego zobowiązania. Niezależnie od powyższego wskazywał na brak interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie. Nadto podnosił, iż E. i M. M. nie wykazali zasadności dochodzonych roszczeń. Odnosząc się do wskazanego przez stronę powodową zarzutu działania pod wpływem błędu co do kwoty i celu kredytu mieszkaniowego (...) wskazał, że wszelkie twierdzenia w tym zakresie pozostają bezzasadne, a nadto

zostały zgłoszone z uchybieniem terminu wskazanego w art.88 § 2 k.c. Wskazał także, że właściwym żądaniem byłby zwrot świadczenia tj. rat kredytu wniesionych przez nich na rzecz Banku tytułem spłaty zobowiązań kredytowych. Jednakże w świetle okoliczności przedmiotowej sprawy również nie byłby on zasadny. Na koniec odnosząc się do zarzutu nieważności umowy kredytu z uwagi na rzekomą sprzeczność z zasadami współzycia społecznego w pierwszej kolejności podnieść należy, iż powołany przez powodów art.58 k.c. może być podstawą prawną orzeczenia o nieważności czynności prawnej tylko wówczas, gdy przyczyny nieważności odnoszą się do treści lub celu czynności prawnej ./odpowiedź na pozew k.76-103/

Pismem z dnia 16 marca 2017r. powód dokonał modyfikacji powództwa, w ten sposób, że obok dotychczasowych roszczeń ewentualnie wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz E. i M. M. kwoty 75.339,75 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia niniejszego pisma do dnia zapłaty. W uzasadnieniu wskazał, że w oświadczeniu powodów o uchyleniu się z dnia 28 października 2015 r., załączonym do pozwu, powodowie dokonali potrącenia swojej wierzytelności o zapłatę 504.285,57 złotych z wierzytelnością przysługującą (...) z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia w kwocie 578.994 złotych, w wyniku czego wierzytelność powodów względem (...) uległa umorzeniu w całości, a wierzytelność (...) względem powodów uległa umorzeniu do kwoty 74.708,43 złotych. Przez cały czas procesu powodowie spłacają jednak raty kapitałowe i odsetkowe kredytu (...) w celu uniknięcia egzekucji i ewentualnego równoległego postępowania. Od dnia złożenia pozwu do dnia sporządzenia niniejszego pisma kredytobiorcy zapłacili w sumie na rzecz (...) kwotę 75.339,75 złotych ./pismo k.430-431/

Pozwany w dalszym toku postępowania podtrzymywał swoje stanowisko./pismo k.444-447/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 17.09.1999r. pomiędzy (...) S.A. a E. i M. M. została zawarta umowa o kredyt na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności nr (...) na kwotę 470.000 złotych (dalej: kredyt (...)). Kredyt przeznaczony był na finansowanie zakupu segmentu jednorodzinnego we wsi B. przy ul. (...). Kwota kredytu wynosiła 470.000 złotych. Strony postanowiły, że Bank pobiera odsetki od kredytu według zmiennej stopy procentowej w wysokości stopy bazowej w stosunku rocznym powiększonej o 5 punktów procentowych. Stopę bazową ustalał (...) w oparciu o średnią arytmetyczną stóp procentowych 12- miesięcznych, złotych, terminowych lokat oszczędnościowych, wykazywanych przez centrale banków krajowych - poza (...) - dysponujących największymi kwotami terminowych zobowiązań wobec klientów, według stanu na dziesiąty dzień miesiąca. W dniu zawarcia umowy stopa bazowa wynosiła 11,4%, a oprocentowanie kredytu wynosi 16,4 %, w stosunku rocznym (§ 5 umowy).

Wysokość raty zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek wyliczana była według poniższego wzoru:

K

$R = N \times \text{-----}$

$90 \times N_0 \quad N_0 = 3,41$

gdzie : R - rata,

N - normatyw spłaty obowiązujący w miesiącu, w którym przypada spłata; normatyw spłaty za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu, stanowił iloraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w województwie (...) za I albo III kwartał, bez wypłat z zysku i nadwyżki bilansowej w spółdzielniach oraz nagród z zakładowego funduszu nagród, z uwzględnieniem sfery budżetowej bez przedsiębiorstwa państwowego (...) oraz bez przedsiębiorstwa użyteczności publicznej (...)i (...) - Spółka Akcyjna, jednak nie wyższego niż 110% takiego wynagrodzenia w kraju oraz liczby, ustalonej przez Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast w porozumieniu z Ministrem Finansów. Wysokość normatywów była ogłaszana raz na pół roku przez Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast w drodze obwieszczenia publikowanego w Monitorze Polskim. W przypadku zaprzestania publikowania normatywu spłaty (...) mógł samodzielnie określać tę wielkość na podstawie danych GUS. N₀ - normatyw spłaty dla województwa (...)

ogłaszany przez Prezesa, Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast na półroczu, w którym została zawarta umowa kredytu, K - kwota udzielonego kredytu, przy czym dla wyliczenia pierwszej raty $N = No$.

Wysokość pierwszej raty wynosiła 5.222,22 złotych, zaś ustalona w umowie formuła spłaty obowiązywała w całym okresie spłaty zadłużenia (§9 umowy).

Dokonywane przez kredytobiorcę wpłaty były zaliczane w pierwszej kolejności na spłatę odsetek, a następnie na spłatę kredytu, z zastrzeżeniem § 12 ust. 12. 2. Jeżeli wysokość spłacanych przez kredytobiorcę rat, o których mowa w § 9 będzie niższa od należnych odsetek - nie spłacone odsetki były dopisywane do zadłużenia Kredytobiorcy z tytułu kredytu i odsetek (kapitalizowane) na koniec każdego miesiąca kalendarzowego, za który przypadała spłata i oprocentowane według stopy procentowej, o której mowa w § 5 ust. 1. (§ 10 umowy).

Stosownie do treści § 12 Bank miał obowiązek zawiadomić kredytobiorcę w formie pisemnej, o wysokości należnych odsetek, wysokości zadłużenia oraz wysokości raty, w terminie do 7 dnia miesiąca następującego po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, za który przypadała spłata raty.

Niespłaceniu przez kredytobiorcę raty w terminie, o którym mowa w § 8 ust. 1, powodowało, że zadłużeniem przeterminowanym stawała się cała należność z tytułu zaległej raty, bez względu na wysokość naliczonych odsetek. W przypadku gdy należna rata była mniejsza od naliczonych odsetek, wówczas naliczone odsetki pomniejszane były o należną ratę i były dopisywane do zadłużenia kredytobiorcy (kapitalizowane) na koniec każdego miesiąca kalendarzowego, za który przypadała spłata i oprocentowane według stopy procentowej, o której mowa w § 5 ust. 1. (§ 12 umowy).

Ponadto umowa stanowiła, że kredytobiorca spłaci zadłużenie według zasad określonych w § 9 i 10 umowy, w nieprzekraczalnym terminie do dnia 16 września 2019r. (§ 8 ust. 3 umowy) /umowa kredytu na cele mieszkaniowe z odroczonej spłatą części należności nr (...)z dnia 17.09.1999r. k.20-24/

W okresie spłaty kredytu klienci otrzymywali od banku comiesięczne zawiadomienia, w których oprócz stanu zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek, aktualnego oprocentowania kredytu, ujmowano także należne za dany miesiąc odsetki oraz wysokość minimalnej raty spłaty zobowiązania./bezsporne/

E. i M. M. przez cały okres obowiązywania umowy kredytu mieszkaniowego (...) dokonywali spłat rat kredytowych w minimalnej wysokości. Spowodowało to wzrost zadłużenia pozwanych, bowiem wysokość wnoszonych przez nich rat nie wystarczała na pokrycie jedynie części raty odsetkowej. /bezsporne, częściowo zeznania E. M. k.356-357, 358 i M. M. k.357, 358/

Z uwagi na istniejące ryzyko dalszego zwiększenia kapitału kredytu na skutek kapitalizacji odsetek, a w konsekwencji braku możliwości terminowej spłaty całego zadłużenia, bank podjął na początku 2005r. z powodami rozmowy w celu rozwiązania powyższej sytuacji. Zaproponował dodatkowe zabezpieczenie kredytu w postaci hipoteki lub jednorazową spłatę poprzez refinansowanie kredytu.

Powodowie w dniu 28 kwietnia 2005r. zwrócili się z pisemnym wnioskiem do banku o renegotjację warunków zawartej umowy. /wniosek k.114-115/

W dniu 3 czerwca 2005r. państwo M. podpisali z (...) umowę kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) w walucie wymiennej, na kwotę 228.400 CHF (dalej "kredyt (...)"). Jedynym celem umowy o kredyt (...) była, zgodnie z § 2 ust. 1 tej umowy, spłata kredytu na cele mieszkaniowe z odroczonej spłatą części należności umowa nr (...) z dnia 17.09.1999 r. udzielonego przez (...) S.A. Oddział(...)w W. tj. „kredytu (...)”. Zgodnie z § 3 kredyt ten mógł być wykorzystany przez kredytobiorcę wyłącznie zgodnie z celem określonym w umowie. /umowa kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) k.29-32/

W 2015r. przypadkiem podczas spotkania towarzyskiego z udziałem państwa M., został poruszony temat wypowiedzianych kredytów (...). Wówczas E. M. zaczęła się zastanawiać nad zasadnością wyliczanych rat. Postanowiła

przeanalizować ten problem dokładnie, w szczególności, że miały ku temu warunki. Z uwagi na skręconą nogę była unieruchomiona przez 6 tygodni w domu. E. M. przeanalizowała zapisy umowy o kredyt (...) i ustaliła, że determinujący dla tempa i możliwości spłaty kredytu był wzór określający wysokość miesięcznej raty (od jej wysokości zależało, czy kapitał do spłaty ulega zmniejszeniu czy zwiększeniu na skutek kapitalizacji odsetek). Jediną zmienną we wzorze był tzw. normatyw, który miał być ilorazem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia dla województwa (...) (ale nie więcej niż 110% tej wartości dla kraju) oraz liczby ustalonej przez Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast. Normatyw zgodny z § 9 ust. 1 kredytu (...) miał być publikowany raz na pół roku w drodze obwieszczenia Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast w Monitorze Polskim. W związku z tym, E. M. zwróciła z się z wnioskiem do Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z prośbą o podanie wartości normatywu w czasie obowiązywania kredytu (...). /zeznania E. M. k.356-357, 358/

W odpowiedzi z dnia 13 lutego 2015 r., Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju poinformowało E. M., że metoda ustalania normatywu ogłaszanego w drodze obwieszczenia publikowanego w Monitorze Polskim przez (odpowiednio w zależności od okresu) Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa, Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast w porozumieniu z Ministrem Finansów, Ministra właściwego do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkalnictwa oraz Ministra właściwego do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, uległa kilkukrotnej zmianie w czasie obowiązywania kredytu (...), w tym m.in.:

- 1 marca 2000 r. zaprzestano ustalania normatywu dla poszczególnych województw i rozpoczęto jego ustalanie dla całego kraju;

- 1 marca 2000 r. zaprzestano uwzględniania przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ustalając wysokość normatywu na podstawie najniższego wynagrodzenia za pracę;

- zmieniano częstotliwość zmian normatywu - najpierw ogłaszano normatyw raz na pół roku, pomiędzy 2000 r. a 2003 r. ukazały się tylko dwa obwieszczenia - z 10.03.2000 r., 26.01.2001 r. (które obowiązywało aż do 28.11.2003 r.), a od 2003 r. rozpoczęto ustalanie normatywu raz na rok.

- w 2003 r. uniezależniono normatyw od wysokości wynagrodzeń, ustalając jego stałą wartość na 2,53333333 wprowadzając jedynie jego coroczne podwyższanie w stopniu odpowiadającym wskaźnikowi wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych. /pismo z Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 13 lutego 2015r. wraz z wykazem aktów wykonawczych k.38-42/

W związku z otrzymaną odpowiedzią z Ministerstwa i zestawieniu postanowień kredytu (...) oraz innych danych, zebranych przez nią, E. M. doszła do wniosku, że bank użył normatywu zgodnie z umową o kredyt (...) jedynie wyznaczając wysokość rat od dnia uruchomienia kredytu do marca 2000 r. (wtedy, gdy normatyw ustawy był ustalany w tożsamy sposób, co normatyw umowny). Bank wykonywał umowę zgodnie z jej treścią jedynie przez 6 miesięcy, a od kwietnia 2000 r. wykonywał umowę o kredyt (...) w sposób nieprawidłowy. Powyższą indywidualną analizę zakończyła w dniu 23 marca 2015r., poinformowała męża M. M. o wykrytym błędzie. Następnie państwo M. złożyli do Banku reklamację, w której szczegółowo przedstawili wynik swoich analiz. /zeznania: E. M. k.356-357, 358 i M. M. k.357, 358, reklamacja k.43-49/

Bank rozpatrzył reklamacje negatywnie. Pismem z dnia 26 kwietnia 2015r. poinformował powodów, że zawierając umowę o kredyt (...) zaakceptowali stan zadłużenia wynikający z kredytu (...), a wobec faktu, że kredyt (...) został spłacony i już „nie funkcjonuje prawnie”, Bank nie znajduje podstaw do uznania roszczenia dotyczącego wielkości zadłużenia wynikającego z tej umowy. /odpowiedź na reklamację k.50/

Następnie państwo M. złożyli wniosek o przeprowadzenie mediacji w Sądzie Polubownym przy Komisji nadzoru Finansowego oraz wniosek o zawezwanie Banku do próby ugodowej do Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa. Bank nie wyraził chęci podjęcia mediacji przy KiMF, a na posiedzeniu, które odbyło się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Mokotowa w Warszawie, XVI Wydział Cywilny w dniu 10 września 2015 r. (sygn. akt: XVI Co 1644/15)

pełnomocnik Banku oświadczył, że nie widzi możliwości ugody. /protokół z posiedzenia z dnia 10 września 2015r. k.51/

W związku z powyższym, E. i M. M. w dniu 28 października 2015r. złożyli pisemne oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli o zawarciu umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) ((...)) z dnia 03.06.2005 r. złożonego pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej. W treści oświadczenia powoływali się na błąd, który polegał na:

1. błędnie co do kwoty kredytu oznaczonej jako 228.400 CHF, rzekomo niezbędnych do refinansowania kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności nr (...)z dnia 17.09.1999 r., podczas gdy, przy prawidłowym wykonywaniu umowy ww. kredytu przez Bank do jego refinansowania wystarczyłaby kwota 260.239,53 złotych (czyli - liczone zgodnie z § 5 ust. 4 umowy po kursie kupna dewiz z tabeli kursowej (...) z dnia 03.06.2005 - 98.969,21 CHF) oraz
2. błędnie co do celu kredytu, oznaczonego jako spłata kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności nr (...)z dnia 17.09.1999 r. udzielonego przez (...) S.A. Oddział (...)w W., którego spłata w inny sposób niż jednorazowo poprzez refinansowanie rzekomo była niemożliwa, podczas gdy przy prawidłowym wykonywaniu kredytu przez Bank kredyt ten mógł być spłacony do 31.12.2007 kwotą 824.366,35 złotych.

Błąd powyższy został wywołany informacjami przekazywanymi przez (...) Bank (...) S.A. co do:

1. kwoty niezbędnej do spłaty kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności nr (...) z dnia 17.09.1999 r., którego refinansowanie było jedynym celem zawarcia umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) ((...)) z dnia 03.06.2005 r.
2. niespłacalności kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności nr (...) z dnia 17.09.1999 r., którego refinansowanie było jedynym celem zawarcia umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) ((...)) z dnia 03.06.2005 r.

Dalej w oświadczeniu wskazali, że do dnia złożenia niniejszego oświadczenia, otrzymali od (...) 578.994 złotych, a (...) otrzymał od nich kwotę 433.186,50 złotych. Ponadto, na skutek nienależytego wykonywania kredytu (...), (...) pobrał od powodów o 71.099,07 złotych więcej tytułem całkowitej spłaty kredytu niż pobrałby wykonując umowę w sposób prawidłowy (całkowita spłata kredytu nastąpiła kwotą 895.465,42 złotych w dniu 12.09.2005, podczas gdy prawidłowo wykonywany kredyt powinien być spłacony kwotą 824.366,35 złotych w dniu 31.12.2007). Kwota ta stanowi szkodę, którą na podstawie art. 471 KC (...) jest zobowiązany kredytobiorcom zwrócić.

Państwo M. wezwali (...) do zapłaty kwoty 504.285,57 złotych w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego pisma.

Na wypadek braku uiszczenia przez (...) całości żądanej przez nich kwoty we wskazanym terminie, oświadczyli, że potrącają wierzytelność przysługującą im od (...) z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia oraz z tytułu odszkodowania za nienależyte wykonywanie umowy kredytu (...) w łącznej kwocie 504.285,57 złotych z wierzytelnością przysługującą (...) od nich z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia w kwocie 578.994 złotych, w wyniku czego wierzytelność względem (...) uległa umorzeniu w całości, a wierzytelność (...) względem powodów do kwoty 74.708,43 złotych. /oświadczenie o uchyleniu się od skutków pranych oświadczenia woli k.52-54/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy, powołane powyżej, których prawdziwości nie kwestionowała żadna ze stron, Sąd zaś nie znalazł podstaw by czynić to z urzędu. Zasadniczo Sąd dał wiarę zeznaniom powodów E. M. i M. M., w zakresie w jakim korespondowały z innymi dokumentami, które Sąd uznał za wiarygodne. W pozostałym zakresie ich zeznania nie były przydatne dla ustalenia istotnych okoliczności sprawy.

Ostatecznie także nieprzydatna dla potrzeb rozstrzygnięcia istotnych kwestii w przedmiotowej sprawie okazała się opinia sporządzona przez biegłego A. M. /k.377-390/.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

W przedmiotowej sprawie zostało zgłoszone roszczenie główne o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu mieszkaniowego nr (...) z dnia 3.06.2005 r. zawartego przez E. M. i M. M. z (...) Bank (...) S.A. oraz dwa żądania ewentualne: 1. o ustalenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego nr (...) z dnia 3.06.2005 r. zawartego przez E. M. i M. M. z (...) Bank (...) S.A. oraz 2. o zasądzenie od pozwanego na rzecz E. i M. M. kwoty 75 339,75 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pisma rozszerzającego powództwo do dnia zapłaty.

Podstawę powództwa o ustalenie, zarówno ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, jak i ustalenia nieważności umowy stanowi art.189 k.p.c., zgodnie z treścią którego powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przepis art. 189 k.p.c. ma jednakże zastosowanie tylko wówczas, gdy powód ma interes prawny w ustaleniu wskazanych okoliczności, co stanowi istotne ograniczenie ilości przypadków, w których może on zostać zastosowany. Celem tego ograniczenia jest zaś to, by konieczność rozstrzygania spornych kwestii przez sąd dotyczyła tylko przypadków, w których jest to niezbędne dla zapewnienia ochrony prawnej.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wypracowanym na tle wykładni art.189 k.p.c., Interes prawny w rozumieniu art.189 jest kategorią obiektywną i występuje wtedy, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, a jednocześnie interes ten nie podlega ochronie w drodze innego środka (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 października 2001 r., I CKN 425/00, LEX nr 52719; z dnia 8 maja 2000 r., V CKN 29/00, LEX nr 52427; z dnia 9 lutego 2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012, nr 7-8, poz. 101; z dnia 14 marca 2012 r., II CSK 252/11, OSNC 2012, Nr 10, poz. 120; z dnia 19 września 2013 r., I CSK 727/12, LEX nr 1523363). Brak interesu prawnego ma miejsce wówczas, gdy stan niepewności prawnej może być usunięty w drodze dalej idącego powództwa o świadczenie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 lutego 1972 r., I CR 388/71, LEX nr 7066; z dnia 4 marca 2011 r., I CSK 351/10, LEX nr 785272; z dnia 16 kwietnia 2010 r., IV CSK 453/09, LEX nr 578163). Ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa następuje wtedy przesłankowo w sprawie o świadczenie.

Roszczenie o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego oraz ustalenie nieważności umowy zgłoszone w toku niniejszego postępowania mogłoby zostać uwzględnione jedynie wówczas, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni państwu M. ochronę ich prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończyłoby spór istniejący. W ocenie Sądu na gruncie przedmiotowej sprawy, roszczenie o ustalenie oparte na treści art. 189 k.p.c., nie zapewni im ochrony ich prawnie chronionego interesu.

Ewentualny pozytywny dla nich rozstrzygnięcie w tej kwestii nie zakończyłoby definitywnie istniejącego pomiędzy stronami sporu i nie zapewniłby nim skutecznej ochrony prawnej. Pozostałaby wówczas nierozstrzygnięta kwestia wzajemnych rozliczeń stron. Samo ustalenie przez Sąd nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu mieszkaniowego nr (...) z dnia 3.06.2005 r. zawartego przez E. M. i M. M. z (...) Bank (...) S.A. ewentualnie ustalenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego nr (...) z dnia 3.06.2005 r. zawartego przez E. M. i M. M. z (...) Bank (...) S.A., nie rozwiąże sytuacji powodów. Zdaniem Sądu państwu M. przysługuje roszczenie dalej idące tj. o zapłatę. Jeżeli bowiem wskazują oni, że skutecznie uchylili się od skutków prawnych oświadczenia woli w postaci zawarcia umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) ((...)) z dnia 03.06.2005 r. złożonego pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej, to winni w pierwszej kolejności wystąpić z powództwem o zapłatę wszystkich należności, którymi w związku z zawarciem tej umowy zostali obciążeni. Ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa następuje wówczas przesłankowo.

Konkludując tę część rozważań, wskazać należy, że powód nie spełnił wymaganej przez art.189 k.p.c. przesłanki materialnoprawnej – wykazania i udowodnienia istnienia interesu prawnego – w dochodzeniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu mieszkaniowego nr (...)z dnia 3.06.2005 r. zawartego przez E. M. i M. M. z (...) Bank (...) S.A. ewentualnie ustalenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego nr (...)z dnia 3.06.2005 r. zawartego przez E. M. i M. M. z (...) Bank (...) S.A.

Z uwagi jednakże na zgłoszone ewentualne żądanie zapłaty, Sąd dokonał analizy pozostałych merytorycznych przesłanek.

Strony początkowo łączyła umowa kredytu (...) nr (...) zawarta w dniu 17 września 1999r., zaciągniętego na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności. Jak ustalono, powodowie spłacali raty w minimalnej wysokości, co naraziło ich na wzrost zadłużenia kredytowego, a w konsekwencji obawę o braku możliwości jego spłaty w ustalonym umową terminie. W związku z powyższym zawarli w dniu 3 czerwca 2005r. z (...) umowę kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) w walucie wymiennej, na kwotę 228 400 CHF. Jedynym celem umowy o kredyt (...) była, zgodnie z § 2 ust. 1 tej umowy, spłata kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności umowa nr (...) z dnia 17.09.1999 r. udzielonego przez (...) S.A. Oddział (...)w W. tj. „kredytu (...)”. Następnie kredytobiorcy w dniu 28 października 2015r. złożyli oświadczenie woli o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli o zawarciu umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) ((...)) z dnia 03.06.2005 r. złożonego pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej. E. i M. M. wskazali, że pozostawali w błędzie co do:

1. kwoty kredytu oznaczonej jako 228.400 CHF oraz
2. celu kredytu, oznaczonego jako spłata kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności nr (...) z dnia 17.09.1999 r. udzielonego przez (...) S.A. Oddział (...)w W..

Stosownie do treści art.506 § 1 k.c. jeżeli w celu umorzenia zobowiązania dłużnik zobowiązuje się za zgodą wierzyciela spełnić inne świadczenie albo nawet to samo świadczenie, lecz z innej podstawy prawnej, zobowiązanie dotychczasowe wygasa (odnowienie).

Przez umowę odnowienia strony postanawiają, że w miejsce dotychczasowego zobowiązania dłużnika, które zostaje umorzone, dłużnik spełni inne świadczenie albo nawet to samo świadczenie, lecz z innej podstawy prawnej. Odnowienie może polegać również na zobowiązaniu dłużnika do alternatywnego (przemienne) świadczenia, innego niż było przewidziane w dotychczasowej umowie (wyrok SN z dnia 6 stycznia 2000 r., I CKN 315/98). Warunkiem umorzenia dotychczasowego zobowiązania dłużnika jest zaciągnięcie przez niego nowego zobowiązania. Inaczej mówiąc, wolą stron umowy odnowienia jest umorzenie dotychczasowego zobowiązania i zastąpienie go nowym zobowiązaniem lub opartym na innej podstawie prawnej (wyrok SN z dnia 30 listopada 2006 r., I CSK 256/06).

O kwalifikacji porozumień, przez które strony modyfikują łączący je stosunek prawny, decyduje zamiar odnowienia (animus novandi). Jak wskazał Sąd Najwyższy zamiar ten niekoniecznie musi być wyraźny, może być dorozumiany, jednak na tyle dostatecznie uzewnętrzniiony, by nie powstała wątpliwość, czy w ogóle zaistniał. Zamiaru stron nie można bowiem domniemywać (art.506 § 2 k.c.), a w razie wątpliwości nie można uznać, że doszło do zawarcia nowej umowy, co najwyżej może powstać, przy zachowaniu identyczności zobowiązania, albo zmiana zobowiązania, albo nowe, ale obok istniejącego i bez umarzania go. Kwestie te niejednokrotnie wyjaśniane były w orzecznictwie Sądu Najwyższego i brak podstaw do zmiany wyrażanych w tym zakresie poglądów (por. wyroki SN z dnia 6 stycznia 2000 r., I CKN 215/98, z dnia 10 marca 2004 r., IV CKN 95/03, z dnia 6 lutego 2004 r., II CK 75/03, z dnia 9 listopada 2006 r., IV CSK 191/06, z dnia 30 stycznia 2007 r., IV CSK 356/06, niepubl.).

Z koli w wyroku z dnia 20 grudnia 2012r., sygn. V CKN 1550/00, Sąd Najwyższy uznał, że gdy zmiana treści umowy dotyczy przedmiotowo istotnych jej postanowień, czyli idzie tak daleko, że zmieniają się jej essentialia negotii, to wówczas animus novandi wynika z samego faktu zmiany i nie potrzeba wyraźnej deklaracji umorzenia jako celu nowej umowy. Skoro bowiem strony zmieniają przedmiotowo istotną treść umowy, to tym samym chcą umorzyć stosunek

dawny przez zawiązanie nowego. Do umowy tak przekształconej, że straciła ona swój charakter, nie mogą mieć już zastosowania przepisy kodeksu cywilnego regulujące ten typ umowy (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2000 r., I CKN 315/98).

W świetle powyższego Sąd uznał, że wykreowany przez strony nowy stosunek zobowiązaniowy – w postaci umowy zwania umowy z dnia 3 czerwca 2005r. (...) - wyczerpuje dyspozycję art.506 § 1 k.c. Niewątpliwym jest, że zamiar stron był od samego początku zgodny i dotyczył ostatecznego umorzenia istniejącego zobowiązania, a wynikającego z umowy kredytu (...). Powyższe wprost wynika z zapisów umowy kredytu (...). W § 2 postanowiono, że kredyt zostaje udzielony, na spłatę kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności umowa nr (...) z dnia 17.09.1999 r. udzielonego przez (...) S.A. Oddział (...) w W. . Jak wynika z kolei z § 3 wynikał fakt, że kredyt ten nie mógł być wykorzystany inaczej, niż tylko na cel określony w umowie. Od samego początku wolą stron było zamknięcie ostateczne kredytu (...). Świadczy o tym treść wniosku o renegotjację warunków umowy, z jakim powodowie zwrócili się do Banku w dniu 28 kwietnia 2005r., gdzie wskazywali „jesteśmy gotowi wystąpić z wnioskiem o nowy kredyt na spłatę dotychczasowego”. Również zeznania stron w tej kwestii są jednoznaczne.

Powyższe okoliczności niewątpliwie przesądzają, że mamy tu do czynienia z odnowieniem.

Jak wskazano wyżej skutkiem odnowienia jest wygaśnięcie zobowiązania dotychczasowego. Zatem na skutek zaciągnięcia przez E. i M. M. nowego zobowiązania, na nowych warunkach (z wyraźnie wskazanym celem) – zobowiązanie dotychczasowe w postaci umowy kredytu na cele mieszkaniowe z odroczoną spłatą części należności umowa nr (...) z dnia 17.09.1999r. – zostało umorzone. Bez znaczenia jest fakt, że powodowie dopłacili około 35.000 złotych, w celu całkowitej spłaty kredytu. Zapisy umowy są w tej kwestii jednoznaczne. Zamiar strony jest również niewątpliwy, a cel umowy oczywisty.

Aktualne zatem pozostaje zobowiązanie zaciągnięte mocą umowy kredytu (...) z dnia 3 czerwca 2005r. Złożone przez powodów oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych skutków prawnych oświadczenia woli o zawarciu umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) ((...)) z dnia 03.06.2005 r. złożonego pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej – Sąd uznał za nieskuteczne z uwagi na uchybienie terminu do złożenia takiego oświadczenia woli.

Zgodnie z art.88 § 2 k.c. uprawnienie do uchylenia się wygasa: w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia, a w razie groźby - z upływem roku od chwili, kiedy stan obawy ustał.

W tym zakresie strona powodowa powoływała się na okoliczność wykrycia błędu dopiero w 2015r. Jak wynika z zeznań powódki, przypadkowo na spotkaniu towarzyskim został poruszony problem wypowiedzeń kredytów (...). Wtedy właśnie powódka E. M. postanowiła dokonać własnej analizy naliczanych rat szczególnie, że była unieruchomiona z powodu skreślonej nogi i miała na to czas.

W ocenie Sądu taka argumentacja wydaje się jednak zbyt dalece idąca i sprzeczna z racjonalnymi założeniami jakie legły u podstaw art.88 § 2 k.c., który dyscyplinuje osobę składającą oświadczenie pod wpływem błędu. Dyscyplina ta polega na ustanowieniu ram czasowych, w jakich strona powinna złożyć to oświadczenie. Przy czym termin ten nie podlega przywróceniu i jest terminem zawitym, co z kolei oznacza, że oświadczenie woli staje się po tym terminie w pełni skuteczne i niepodważalne, choćby składający to oświadczenie nie złożyłby go gdyby nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie. Tak dotkliwe konsekwencje prawne przewidziane dla osoby, która działała pod wpływem błędu wynikają z konieczności zapewnienia pewności obrotu prawnego i stabilizacji łączących strony umów, w szczególności gdy drugą stroną umowy odpłatnej jest osoba, która błędnie nie wywołała, ale z łatwością mogła się o nim dowiedzieć. Los zawartej pomiędzy kontrahentami umowy uzależniony jest wówczas od oświadczenia, które może złożyć jedynie ten, kto działał pod wpływem błędu. Zrozumiałe jest zatem, że ustawodawca takie ukształtowanie stosunków prawnych traktuje jako przejściowe i obwarowuje je terminem, którego przywrócenie nie jest już możliwe. Znaczenie tej regulacji w oczywisty sposób rzutuje na datę, od której termin na złożenie oświadczenia o uchyleniu się od oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu rozpoczyna swój bieg. Zgodnie bowiem z art.88 § 2 k.c. uprawnienie do uchylenia się od błędu wygasa z upływem roku od jego wykrycia i zgodnie z orzecznictwem i ugruntowanym poglądem doktryny o wykryciu błędu można mówić w każdej takiej sytuacji faktycznej, która decyduje

o zaistnieniu stanu w którym każda, racjonalnie postępująca i należyście dbająca o swoje interesy osoba zdałaby sobie sprawę, że składając oświadczenie woli działała rzeczywiście pod wpływem błędu. Dopiero wówczas można mówić o subiektywnej możliwości podniesienia przez stronę istnienia tego rodzaju wady jej poświadczenia woli (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 lipca 2014 r., sygn. akt I ACa 638/14). W doktrynie podkreśla się, że według literalnego brzmienia przepisu, jedynie powzięcie wiedzy, a nie możliwość powzięcia wiedzy o błędzie jest zdarzeniem prawnym skutkującym początkiem biegu terminu zawitego. Komentatorzy zaznaczają jednak, że wąska, literalna wykładnia przepisu oznaczałaby, że osoba, która ze względu na swoją niestaranność nie zauważyła błędu, mimo że rozsądna osoba na jej miejscu powinna była go zauważyć, dzięki swej niestaranności dysponowałaby dłuższym okresem na uchylenie się od skutków oświadczenia woli (patrz k.c. pod red. Osajda, 2015, wyd. 12). Zdaniem Sądu takie rozumienie pojęcia "wykrycia błędu" jak przedstawione wyżej jest słuszne i w świetle obowiązującego przepisu prawidłowe, co bezpośrednio rzutuje na ocenę sytuacji prawnej powodów zaistniałej w tej sprawie.

Powodowie usiłują bowiem wywieść, że w dniu 3 czerwca 2005r. w chwili podpisywania umowy o kredyt hipoteczny (...), nie mieli wiedzy o tym, że złożyli oświadczenie pod wpływem błędu, a wiedzę taką powzięli dopiero w 2015r. Powyższe stanowisko wprost wpisuje się w opisaną wyżej sytuację faktyczną, która decyduje o zaistnieniu stanu, w którym każda, racjonalnie postępująca i należyście dbająca o swoje interesy osoba zdałaby sobie sprawę, że składając oświadczenie woli rzeczywiście działała pod wpływem błędu. Analizując zatem pod tym kątem materiał dowodowy zgromadzony w postępowaniu, zauważyć należy, że powodowie byli regularnie informowani o wysokości rat kredytu i kwocie należnej do spłaty do końca okresu kredytowania. Rację zatem należy, przyznać pozwanemu, który wskazywał, że powodowie mogli dokonywać wyliczeń tożsamyh z tymi na które powołują się w treści oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego w dniu 28 października 2015r. już w roku 2005r., a nawet wcześniej, w trakcie obowiązywania umowy kredytu (...), tj. okresu w którym zdaniem powodów doszło do błędnego wyliczenia normatywu. Dlatego też Sąd przyjął, iż najpóźniejszą datą od której należy liczyć roczny termin na złożenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli - to jest 3 czerwca 2005r. (data zawarcia umowy kredytu hipotecznego (...)). W tej bowiem dacie powodowie mieli świadomość o znacznym wzroście kapitału niespłaconego kredytu (...), a związku z otrzymywanymi co miesiąc wyliczeniami mogli dokonać stosownych wyliczeń tożsamyh z tymi dokonanymi w 2015r. Znamiennym jest także fakt, że E. M. postanowiła dokonać tych wyliczeń w 2015r. bowiem wtedy miała na to czas, z uwagi na unieruchomienie związane ze skręconą nogą. Zdecydowała się na to tylko przez przypadkową rozmowę ze znajomymi, borykającymi się także z problemami związanymi z kredytem (...). Jednakże jak wynika z materiału dowodowego, powodowie mieli świadomość o znacznym wzroście niespłaconego kredytu już w 2005r. Bank nie narzucał im jedynego rozwiązania w postaci podpisania nowej umowy, była to jedynie jedna z propozycji, na które później powodowie wyrazili zgodę. Niemniej jednak mieli możliwość rozeznania się na rynku, w celu poszukania innego rozwiązania. Nie musieli podejmować decyzji z dnia na dzień, przynajmniej nie zostało to w sprawie wykazane. Nie znajduje zatem jakiegokolwiek usprawiedliwienia pozostawanie w bierności przez okres niemal 10 lat.

Wprawdzie we wniosku o renegotjację umowy powodowie nie piszą, że wyrazili wolę zawarcia kredytu pod wpływem błędu, ale szereg okoliczności towarzyszących temu wnioskowi, a w konsekwencji podpisania umowy kredytu (...), o jakich wówczas powodowie mieli wiedzę, jednoznacznie, zdaniem sądu wskazuje na to, że byli świadomi tego, iż zawarli umowę kredytu hipotecznego pod wpływem błędu, a co najmniej powinni zdawać sobie z tego sprawę.

Wobec powyższego Sąd ostatecznie przyjął, że najpóźniejszą chwilą w jakiej powodowie dowiedzieli się o błędzie była chwila zawarcia umowy kredytu (...) tj. 3 czerwca 2005r. i od tego momentu rozpoczął swój bieg roczny termin na złożenie oświadczenia o uchyleniu się od oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędów. Termin ten bezskutecznie upłynął z dniem 3 czerwca 2006r., a złożone przez powodów oświadczenie woli zawarcia umowy kredytowej (...) stało się od tego momentu niewzruszalne. Skutkiem niedochowania rocznego terminu o jakim mowa w art.88 § 1 k.c. jest wygaśnięcie uprawnienia do skutecznego uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia złożonego pod wpływem błędu.

Już chociażby z tej przyczyny powództwo winno zostać oddalone. Jak wskazał Sąd Najwyższy jeżeli żądanie pozwu opiera na uchyleniu się od skutków prawnych swojego oświadczenia wyrażonego pod wpływem błędu i zostanie

ustalone, że oświadczenie o uchyleniu się złożył dopiero po upływie roku od wykrycia błędu, sąd może i powinien z samej tej tylko przyczyny oddalić powództwo - uczynić to zatem bez rozpoznawania istoty sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2016 r., I CZ 86/16).

Uznanie powyższego oświadczenia za nieskuteczne powoduje, że wszelkie zawarte w treści zarzuty są również nieskuteczne, w tym w szczególności zarzut potrącenia.

Niezależnie jednak od powyższego, zauważyć należy, że wszelkie zarzuty wskazywane w oświadczeniu o uchyleniu się od skutków prawnych skutków prawnych oświadczenia woli o zawarciu umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) (...) z dnia 03.06.2005 r. złożonego pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej – nie dotyczą tej czynności tj. nie dotyczą umowy kredytu (...), a skierowane są do umowy kredytu (...).

Sąd ustalił powyżej, że w dniu zawarcia umowy o kredyt (...) powodowie dokonali skutecznego odnowienia wiążącego ich z bankiem zobowiązania, doprowadzając tym samym do umorzenia (wygaśnięcia) umowy kredytu (...). Jak wskazują komentatorzy po dokonaniu odnowienia wierzyciel nie może już powoływać się na zarzuty wynikające z dawnego zobowiązania. Przyjmuje się bowiem, że poprzez odnowienie dłużnik zrzekł się tych zarzutów (Andrzej Janiak, Komentarz do art.506 Kodeksu cywilnego, Lex). Skoro więc zobowiązanie zaciągnięte na mocy mowy z dnia 17 września 1999r. wygasło, to wszelkie czynności prawne dotyczące nieistniejącego zobowiązania należy uznać za nieskuteczne. Z tego też względu Sąd nie dokonywał szczegółowych rozważań w zakresie podniesionych zarzutów, jak również nie brał pod uwagę wniosków sporządzonej przez biegłego opinii.

Słusznie też stwierdził Sąd Apelacyjny w Łodzi, że jeśli dawne zobowiązanie było dotknięte wadami i z tej przyczyny można by je wzruszyć, zawarcie umowy o odnowienie niweczy tę możliwość, pod warunkiem że były one dłużnikowi znane. Dlatego też odnowienie dokonane z udziałem dłużnika, mającego świadomość np. posiadania uprawnienia kształtującego do uchylenia się od skutków wadliwie złożonego oświadczenia woli, przesądza o tym, że nie może z niego skorzystać. Może on co najwyżej podnosić wszelkie zarzuty, które dotyczą samego odnowienia. Dopiero upadek odnowienia czyni aktualnym wcześniejsze zobowiązania (vide wyrok SA w Łodzi z dnia 27 maja 2013r. sygn. I ACa 88/13).

Przekładając powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, że uznanie złożonego oświadczenia woli o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli w postaci umowy z dnia 3 czerwca 2005r. za nieskuteczne, pozbawiło powodów możliwości wzruszenia zobowiązania z 17 września 1999r.

Na marginesie jedynie wskazać należy, że zdaniem Sądu chybiony jest zarzut odnośnie sprzeczności umowy kredytu (...) z zasadami współżycia społecznego (art. 58 §2 k.c.). Powoływanie się na naruszenie zasad współżycia społecznego wymaga wskazania, jaka konkretnie zasada została naruszona, a zastosowanie art.58 § 2 k.c. wymaga wszechstronnej oceny całokształtu szczególnych okoliczności rozpatrywanego wypadku w ścisłym powiązaniu z konkretnym stanem faktycznym. Nie można powoływać się ogólnie na naruszenie zasad współżycia społecznego, lecz należy konkretnie wskazać, która z przyjętych w społeczeństwie zasad współżycia społecznego doznałaby naruszenia w danej sytuacji. Ciężar dowodu istnienia okoliczności faktycznych uzasadniających ten zarzut spoczywa na tym, kto ten zarzut podnosi. W ocenie Sądu powodowie nie wskazali, które zapisy umowy są niezgodne z zasadami współżycia społecznego.

W orzecznictwie oraz w doktrynie istnieje zgoda co do tego, że przewidziana w art.58 § 2 KC nieważność czynności prawnej sprzecznej z zasadami współżycia społecznego zachodzi od chwili jej dokonania, wobec czego dokonana czynność nie wywołuje skutków prawnych zamierzonych przez strony, wynikających z ustawy czy z ustalonych zwyczajów. Innymi słowy, sytuacja przedstawia się tak, jakby czynność nie została w ogóle dokonana. Ze względu na to, że nieważność czynności prawnej sprzecznej z zasadami współżycia społecznego występuje ab initio, miarodajny dla ustalenia sankcji nieważności jest stan rzeczy istniejący w chwili dokonywania tej czynności, natomiast okoliczności, które wystąpiły po jej dokonaniu, mogą mieć jedynie znaczenie retrospektywne. Nie ma również kontrowersji co do tego, że zgodność czynności prawnej z zasadami współżycia społecznego jest zawsze zagadnieniem kontekstu faktycznego, tj. okoliczności danego wypadku, zasady współżycia społecznego są bowiem pojęciem pozostającym w nierozłącznym związku z konkretnymi okolicznościami faktycznymi (zob. uchwałę SN z dnia 9 marca 1993 r., III CZP

27/93, OSNC 1993, nr 7-8, poz. 135 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 1971 r., II CR 505/71, OSPiKA 1972, nr 4, poz. 75, z dnia 12 listopada 1974 r., I CR 602/74, OSPiKA 1976, nr 7-8, poz. 143, z dnia 30 maja 1980 r., III CRN 54/80, OSNCP 1981, nr 4, poz. 60, z dnia 16 marca 1993 r., II CRN 94/92, z dnia 22 listopada 1994 r., II CRN 127/94, z dnia 1 lutego 2000 r., III CKN 1135/98, z dnia 27 czerwca 2001 r., II CKN 604/00, OSNC 2002, nr 3, poz. 32, z dnia 23 lutego 2006 r., II CSK 101/05, z dnia 5 kwietnia 2007 r., II CSK 553/06, z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 290/09, z dnia 22 czerwca 2010 r., IV CSK 555/09, z dnia 18 kwietnia 2013 r., II CSK 557/12, OSNC 2014, nr 2, poz. 13 i z dnia 24 kwietnia 2014 r., III CSK 178/13).

Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach podkreślał, że o uznaniu czynności prawnej za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego może świadczyć treść tej czynności, jej cel oraz przewidywane skutki. Wskazywał, że ocenę taką może usprawiedliwiać np. obiektywnie niekorzystna dla jednej strony treść umowy ukształtowana przy wykorzystaniu przez drugą stronę jej silniejszej pozycji, rażąco krzywdzący dla jednej ze stron cel, do którego zmierza zawarta umowa albo czynność prawna podjęta pod wpływem pozaprawnych nacisków funkcjonariuszy państwowych, którzy realizując doraźne cele i wykorzystując uprawnienia władcze państwa, dążą do nakłonienia obywatela do niekorzystnego rozporządzenia swoim mieniem na rzecz Skarbu Państwa, bez stosownego ekwiwalentu. Sąd Najwyższy podkreślał jednak, że za oceną nieważności czynności prawnej ze względu na jej sprzeczność z zasadami współzycia społecznego muszą przemawiać szczególne okoliczności. Przy dokonywaniu tej oceny trzeba mieć na uwadze jej podwójny aspekt, z jednej strony bowiem wynik tej analizy może powodować pewną nieprzewidywalność funkcjonowania systemu prawnego, z drugiej natomiast prowadzi do rekompensującego ją, sprawiedliwego rezultatu stosowania prawa. Z konieczności zachowania równowagi między tymi elementami wynika postulat stosowania klauzuli generalnej zasad współzycia społecznego w przypadkach wyjątkowych, w których ma ono mocne uzasadnienie aksjologiczne (zob. wyroki SN z dnia 18 marca 2008 r., IV CSK 478/07, z dnia 9 października 2009 r., IV CSK 157/09, z dnia 3 lutego 2011 r., I CSK 261/10, z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CSK 640/10, z dnia 2 marca 2012 r., II CSK 351/11, z dnia 7 marca 2014 r., IV CSK 440/13, z dnia 24 kwietnia 2014 r., III CSK 178/13, i z dnia 28 stycznia 2016 r., I CSK 16/15).

Argumentacja powoda w tym zakresie dotyczyła tego, że Bank nie poniósł żadnej negatywnej konsekwencji związanej z niespłacalnością kredytu (...), kredytobiorcy musieli natomiast ponieść koszty nowego kredytu, w tym koszty dotyczące wykreślenia i wpisu hipoteki w księdze wieczystej. Ponadto wskazali, że nie odnieśli oni żadnych korzyści z zawarcia nowej umowy. Jak wskazano: „Bank nie umorzył im ani jednej złotówki ze skapitalizowanych wcześniej odsetek”. W ocenie strony powodowej „korzyści z refinansowania kredytu odniósł jedynie Bank (pozbywając się problemu niespłaconego kredytu i pytań o przyczynę jego niespłacalności) nie godząc się przy tym na żadne ustępstwo ze swojej strony”. Podstawę naruszenia zasad współzycia społecznego kredytobiorcy odnaleźli także w zbyt późnym - w ich ocenie podjęciu przez (...) S.A. aktywności w zakresie renegotjacji warunków zobowiązania. Ostatecznie dostrzegli naruszenie zasad współzycia społecznego w fakcie, że suma świadczeń dokonana przez nich na rzecz Banku znacznie przewyższa wysokość udzielonego im kredytu. W ocenie Sądu, mając na uwadze powyższe przytoczone orzecznictwo, argumentacja ta nie jest słuszna. Przede wszystkim zauważyć należy, że przyczyną stwierdzenia nieważności umowy nie może być sam fakt, że dla jednej ze stron jest ona niekorzystna, albowiem oznaczałoby to, że skutek ekonomiczny miałby rozstrzygać o tym, czy umowa jest ważna, czy nieważna.

Podjęcie z kredytobiorcami negocjacji dotyczących przekształcenia warunków spłaty zadłużenia po pięciu latach trwania zobowiązania wynikały z polityki działania Banku. Jak wskazał pozwany, nie było w tym zakresie wytycznych, które nakładałyby obowiązek nagłego reagowania przez podmiot kredytujący każdorazowo, kiedy tylko kredytobiorcy kredytu (...) dokonywali wpłat w minimalnej wysokości. Działania na tej płaszczyźnie wynikały wyłącznie z potrzeby zabezpieczenia powstałych zobowiązań przed niewykonaniem. Podjęcie rozmów z E. i M. M. w roku 2005 związane było z realnym wystąpieniem ryzyka niewypłacalności, a nie złą wolą Banku. Przejawu takowej woli nie można także doszukiwać się w tym, że kredytobiorcy nie zostali przez Bank w żaden sposób uprzywilejowani przy spłacie zobowiązań. Wszelkie doliczone do kwoty należności głównej odsetki zostały skapitalizowane na podstawie ważnie zawartej umowy o kredyt (...).

Wreszcie zauważyć należy, że brak oczekiwanego rezultatu zaciągniętego zobowiązania, w szczególności spowodowanym wzrostem kursu CHF, nie może świadczyć o naruszeniu zasad współzycia społecznego. Brak jest

podstaw do uznania umów kredytu hipotecznego denominowanych w walucie obcej za nieuczciwe, szczególnie niebezpieczne czy niemoralne i przez to sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Konsekwentnie zatem brak jest także podstaw do uznania takich umów za nieważne zgodnie z art.58 § 2 k.c. Działanie państwa w zakresie ochrony konsumentów winno bowiem ograniczać się do ochrony ich przed działaniami podstępными bądź nieuczciwymi. Nie mogą oni natomiast oczekiwać, iż państwo ochroni ich przed wszelkimi negatywnymi konsekwencjami podejmowanych przez nich decyzji gospodarczych (por. wyrok SO w Warszawie z dnia 18 kwietnia 2016 r., sygn. III C 275/15).

Z tych wszystkich względów, na podstawie wskazanych przepisów orzeczono w jak w punkcie 1-szym sentencji wyroku.

O kosztach postępowania pomiędzy stronami orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art.106 k.p.c. w zw. z art.63⁴ k.p.c. w zw. z §2 pkt7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Wprawdzie art.106 k.p.c. stanowi, że udział prokuratora w sprawie nie uzasadnia zasądzenia zwrotu kosztów na rzecz Skarbu Państwa, ani od Skarbu Państwa, jednakże omawiany przepis ma zastosowanie tylko wtedy, gdy prokurator wstępuje do toczącego się już postępowania, natomiast nie dotyczy sytuacji w której prokurator wytacza powództwo na podstawie art.7 i 57, przyjmuje się, że ma on wówczas status strony, a zatem także w zakresie kosztów należnych stronie pozwanej w razie przegrania procesu powinien być traktowany tak jak strona (tak SN w wyrokach: z dnia 5 maja 1989 r., II CR 155/89, OSP 1990, z. 7, poz. 270; z dnia 10 października 2003 r., II CK 116/02, LEX nr 148626; SN w postanowieniu z dnia 17 czerwca 1966 r., I CZ 54/66, LEX nr 6007). Stosownie do art. 63⁴ k.p.c. do powiatowego (miejskiego) rzecznika konsumentów stosuje się odpowiednio przepisy o prokuratorze.

W punkcie 3-cim sentencji wyroku Sąd nieuiszczone koszty sądowe dotyczące opłaty od pozwu, wydatków w toku postępowania przejął na rachunek Skarbu Państwa stosownie do art.113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.